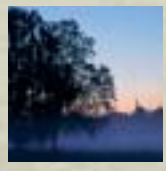
Direktoratet for **naturforvaltning**

Utredning 2002-2

Forvaltning av **fiske** i innsjøer med **fritt** midtparti

Miljøsamarbeid

Naturområder og arealbruk

Dyr og planter

Friluftsliv

Forvaltning av fiske i innsjøer med fritt midtparti

Utredning 2002-2

Utgiver:
Direktoratet for naturforvaltning
Dato: mars 2002

Antall sider:
30

Emneord:
Fiske
Store innsjøer
Fritt midtparti
Forvaltning

Keywords:
Fishing,
Great lakes
Free mid-zone
Management

Bestilling:
Direktoratet for naturforvaltning
7485 Trondheim
Telefon: 73 58 05 00
Telefaks: 73 58 05 01
http://www.dirnat.no/publikasjoner

TE: 943

Refereres som:
Fjeldset, Ø., Hegge, O., Johansson, S., Kristensen, B., Romundstad, A. J. og Ødegård, F. E.
Forvaltning av fiske i innsjøer med fritt midtparti.
DN-utredning 2002 – 2.

Forsidefoto: Mari Lise Sjong

Ekstrakt:
En arbeidsgruppe bestående av representanter fra rettighetshavere, brukere og offentlig forvaltning har vurdert forvaltningen av innsjøer med fritt midtparti. Gruppen mener det er behov for bedre organisering og økt samarbeid i de fleste innsjøer hvor det er fastslått at det eksisterer et fritt midtparti. Det er viktig at det utarbeides driftsplaner også for disse innsjøene. Gruppen foreslår at den myndighet som i dag er lagt til fylkesmannen når det gjelder forvaltningen av slike innsjøer, jf § 20 i lov av 15. mai 1992 om laksefisk og innlandsfisk, delegeres til kommunen. Videre mener gruppen at staten bør ta et større ansvar når det gjelder å avklare situasjonen i innsjøer hvor det i dag er uklart om det er et fritt midtparti.

Abstract:
A working group with representatives from property owners, anglers and management authorities has evaluated the management of lakes with a free mid-zone without owners. The group is of the opinion that there is a need for better organisation and increased cooperation in most such cases. It is important that working plans are prepared. The group suggest that the authority concerning the management of such lakes, which at the present is given to the county governor, is delegated to the municipality (see section 20 in Act of 15 May 1992 relating to salmonids and fresh-water fish). Furthermore the working group is of the opinion that the central government should take greater responsibility to clarify the existence of free mid-zones where this question is debated.

Forord

På oppfordring fra Samarbeidsrådet for innlandsfisk nedsatte Direktoratet for naturforvaltning (DN) i 1999 en arbeidsgruppe som skulle gjennomgå forvaltningen av fiske i innsjøer med fritt midtparti. Frie midtparti er områdene i større innsjøer som ikke er omfattet av privat eiendomsrett. Staten rår over det frie midtpartiet, jf § 17 lov av 24. november 2000 om vassdrag og grunnvann, og rettighetshaverposisjonen når det gjelder fisket er tillagt Miljøverndepartementet, jf § 20 i lov av 15. mai 1992 om laksefisk og innlandsfisk. Det er særlig forhold i tilknytning til staten som rettighetshaver til fisket i disse innsjøene som gjør det påkrevd med en gjennomgang av forvaltningen. Arbeidsgruppen har derfor fått i oppgave å skaffe oversikt over hvordan fiske i slike innsjøer forvaltes i dag, vurdere behov for felles organisering og en del tekniske problemstillinger i forbindelse med slik felles organisering, samt fremme forslag om hvem som bør representere allmennhetens interesser i vassdrag med fritt midtparti. Innsjøer med fritt midtparti omfatter en relativt stor andel av ferskvannsarealet i Norge, og det er viktig at myndighetenes generelle politikk når det gjelder forvaltning av ferskvannsfisk gjenspeiles i forvaltningen av disse vassdragene.

Dette arbeidet er en del av prosjektet *Lokal forvaltning av de utnyttbare vilt- og fiskeressursene* som er et 4-årig prosjekt som er utført i samarbeid mellom landbruksmyndighetene og rettighetshaver- og brukerorganisasjonene. Prosjektet har vært et ledd i arbeidet med å legge om til en lokal vilt- og fiskeforvaltning. Prosjektet ble startet opp i 1996 og avsluttet i 1999. Selve omleggingen av den lokale forvaltningen skal pågå fram til 2006.

Trondheim mars 2002

Ola Skauge
Direktør Naturbruksavdelingen

Innhold

Forord 3

Sammendrag 7

1. Innledning 7
   1.1 Bakgrunn for opprettelse av arbeidsgruppen 7
   1.2 Mandat.....7

2. Rettsforhold knyttet til fritt midtparti 8
2.1 Juridisk utgangspunkt 8
2.2 Innsjøer med fritt midtparti 9

3. Eksempler på forvaltningsordninger i innsjøer med fritt midtparti.. 11
   Steinsfjorden 11
   Hurdalssjøen 11
   Heddalsvatnet 11
   Randsfjorden 11
   Jølstervannet 11
   Bygdin 11
   Mjøsa.....12
   Snåsavatnet 12

4. Arbeidsgruppens synspunkter 13
   4.1 Behov for organisering og samarbeid.....13
   4.2 Hvem bør representere allmennhetens interesser? 13
   4.3 Kriterier for andelsberegning 14
   4.4 Aktuelle problemstillinger vedrørende fordeling av inntekter 15
   4.5 Avklaring av om det finnes fritt midtparti.....15

Vedlegg 1: 16
Eksempel på vedtekter for fiskeadministrasjoner for innsjøer med fritt midtparti 16

Vedlegg 2: 19
Avtale mellom Bygdin grunneierlag og Vang kommune 19

Vedlegg 3: 20
Forvaltning av midtstykke i de store innsjøer –
brev fra Statskog datert 15.05.00 20

Vedlegg 4: 24
Utdrag av jordskiftedommen fra Hurdalssjøen 24

Sammendrag:

Arbeidsgruppa mener det er et klart behov for bedre organisering og økt samarbeid i innsjøer med fritt midtparti. Det er viktig at det utarbeides driftsplaner også i disse innsjøene Et flertall i gruppen foreslår at ansvaret for forvaltningen av det frie midtpartiet delegeres til kommunen. Andelsberegning bør foretas etter de retningslinjer som er utarbeidet av myndighetene, rettighetshaver- og brukerorganisasjonene i fellesskap, jf DN-notat 1999-3 – Innstilling om flertallsvedtak og andeler etter § 25 i lov om laksefisk og innlandsfisk. Det bør åpnes for at det kan kreves betaling for fiske også i det frie midtpartiet under forutsetning av at dette er en del av en felles forvaltningsordning som gir allmennheten tilgang til fiske i strandsonen og at prisen for dette fisket er rimelig. Den del av inntektene som skriver seg fra det frie midtpartiet bør bare kunne benyttes til fisketiltak i den aktuelle innsjøen. Gruppen mener videre at staten som "rettighetshaver" må stå fritt til å vurdere hvilke redskaper som skal tillates i midtpartiet. Staten bør også innta en mer offensiv holdning for å ivareta sitt ansvar som innehaver av "grunneier-posisjonen" i innsjøer med fritt midtparti.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for opprettelse av arbeidsgruppen

Bakgrunnen for opprettelsen av arbeidsgruppen var et ønske fra Samarbeidsrådet for innlandsfisk om at spørsmål knyttet til forvaltning av fritt midtparti skulle gjennomgås av sentrale aktører.

Etter forslag fra Samarbeidsrådet for innlandsfisk har DN oppnevnt følgende personer til arbeidsgruppen:

- Stig Johansson, Direktoratet for naturforvaltning (DN), leder
- Ann Jori Romundstad, DN, sekretær
- Finn Erlend Ødegård, Norges Bondelag (NB)
- Bjørn Kristensen, Norges Skogeierforbund (NSF)
- Øyvind Fjeldseth, Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF)
- Ola Hegge, Fylkesmannen i Oppland (FM)
- Ole Roger Strandbakke, Kommunenes Sentralforbund (KS)

1.2 Mandat

Arbeidsgruppen skal fremme forslag til forvaltningsordninger i innsjøer med fritt midtparti, herunder:

- Vurdere behov for organisering
- Skaffe oversikt over hvordan fiske forvaltes i slike innsjøer i dag
- Komme med forslag til hvem som bør representere allmennhetens interesser
- Foreslå en fordeling av inntekter fra fiske
- Belyse aktuelle problemstillinger vedrørende redskapsbruk
- Belyse aktuelle problemstillinger vedrørende fiskekortpriser
- Vurdere kriterier for andelsberegning for det frie midtpartiet

2 Rettsforhold knyttet til fritt midtparti

2.1 Juridisk utgangspunkt

Grunneierne har som hovedregel fiskeretten i norske vassdrag. Dette er fastslått i lov om laksefisk og innlandsfisk, §§ 16 og 17. I de samme bestemmelsene tas det imidlertid forbehold om at sedvane og alders tids bruk kan begrense grunneiernes enerett til fiske, og om at fiskeretten bare gjelder så langt eiendomsretten strekker seg.

Fritt fiske er nevnt i lov om laksefisk og innlandsfisk §§ 5 og 20. I §5 defineres fritt fiske som fiske som ifølge lokal sedvane eller annen særlig rettshjemmel ikke anses for å tilhøre grunneieren. Paragraf 20 gir Miljøverndepartementet hjemmel til å gi bestemmelser om hvordan det frie fisket skal forvaltes. I delegasjonsbrev av 27/11-92 (kgl res av 27 nov 1992 nr 864) har fylkesmannen fått delegert denne myndigheten.

Fritt fiske kan i prinsippet utvikle seg på alle typer eiendommer gjennom sedvane eller alders tids bruk. Arbeidsgruppens oppgave er imidlertid begrenset til å vurdere forvaltningsordninger for innsjøer med et fritt midtparti.

Begrepet fritt midtparti er omhandlet i juridisk litteratur, lover og lovforarbeider uten at det er avklart hvilke konkrete innsjøer som har et slikt midtparti. Dette spørsmålet er overlatt til domstolene, og gjennom domstolspraksis er det fastslått at det finnes "frie midtpartier" i en del innsjøer, jf nedenfor. I to innsjøer, Mjøsa og Snåsavannet, er det uomtvistet at det finnes et fritt midtparti selv om spørsmålet ikke direkte har vært forelagt domstolene.
Det er imidlertid ikke trukket opp klare grenser for hvilke innsjøer som kan ha et fritt midtparti, slik at dette forholdet pr. i dag bare er fastslått for de forholdsvis få innsjøene hvor spørsmålet har fått en rettslig avklaring, samt de to innsjøene som er nevnt ovenfor og hvor eksistensen av et fritt midtparti er uomtvistet. Myndighetene har ved flere anledninger vurdert å regulere forholdet slik at det blir klarere hvor slike midtpartier finnes. Dette har imidlertid vist seg å være svært vanskelig fordi en mer presis avgrensing kan komme i konflikt med lokale rettsforhold, enten ved å beskjære rettigheter som strandeierne allerede har, eller ved å redusere allemannsretten. Heller ikke domstolene har gitt noen klar og enkel regel for hvordan slike spørsmål skal avgjøres. Hver sak er vurdert for seg, og avgjort etter sine spesielle omstendigheter.

I vannressursloven (lov av 24. november 2000) er det lovfestet en statlig råderett over det frie midtpartiet i lovens § 17:

"Staten rår over det frie midtstykke i større innsjøer. Ligger innsjøen til statsallmenning, inngår midtstykket i allmenningen. Private har den rett til bruk av midtstykket som følger av lov eller annet rettsgrunnlag".

Sivillovbokutvalget har avgitt en uttalelse om de frie midtpartienes rettslige status:

"Etter utvalets sitt syn er rettstilstanden på slike midtstykker slik at det i dag ligg nærast å sjå dei som allmenning, det vil sei statsallmenning. Dette innebærer i tillfellet at Staten har eiendomsretten til midtstykket, men må respektera dei rettane som dei kringliggjande eigedomane og allmenta har i allmenningen. "

Sivillovbokutvalget har også drøftet hvorvidt Fjelloven kommer til anvendelse og har uttalt følgende:

"Utvalet meiner det vesentlige er å få slått fast at midtstykket i innsjøer er statsallmenning. Kva for reglar som nærare bør gjelda med omsyn til styring og forvaltning av almenningen, og omfanget av allmenta sine bruksrettar i allmenningen med meir ligg det utanfor utvalet sitt mandat å ta stilling til. Dette er spørsmål som naturlig bør kunne takast opp i samband med den revisjonen av allmenningslovgjevinga som pågår …

Som det fremgår av uttalelsene fra Sivillovbokutvalget, er rettstilstanden når det gjelder de frie midtpartiene relativt uklar. Vannressursloven fastslår at staten rår over det

frie midtpartiet, uten at begrepet "rår over" er nærmere definert. Den aktuelle bestemmelsen i vannressursloven angir heller ikke hva som ligger i begrepet større innsjøer, og avklarer ikke prinsippene for avgrensning mot tilstøtende eiendommer. Arbeidsgruppen antar imidlertid at bestemmelsen fastslår at staten har grunneierposisjonen i forhold til de frie midtpartiene. Når det gjelder fisket, er dette fastslått i lov om laksefisk og innlandsfisk § 20.

2.2 Innsjøer med fritt midtparti

Det fremgår av rettsavgjørelser at det er fritt eller eiendomsløst midtparti i følgende innsjøer: **Steinsfjorden** i Buskerud (1758), **Hurdalssjøen** i Akershus (1862), **Heddalsvannet** i Telemark (1905), **Randsfjorden** i Oppland (1913), **Jølstervannet** i Sogn og Fjordane (1935), **Norsjø** i Telemark (1941) og **Bygdin** i Oppland (1951). I tillegg er det uomtvistet at det eksisterer et fritt midtpart i **Mjøsa** i Oppland/Hedmark/Akershus, og i **Snåsavatnet** i Nord-Trøndelag. **Sperillen** i Buskerud har et eiendomsløst midtparti, men rettighetshaverne i strandsonen har enerett til fiske i midtpartiet.

Rettspraksis

Steinsfjorden

Det er fastslått i en underrettsdom fra 1758 at Steinsfjorden er allmenning. Bakgrunnen for saken var at en av grunneierne på vestsiden av fjorden tok opp redskap med fangst og anmeldte fiskerne. I dommen ble det stadfestet at Steinsfjorden er allmenning. Den private delen av fjorden, Steinvika, utgjør under 1 % av fjorden. Årsaken til unntaket for Steinsvika er at området ble ansett å ligge til Stein Gård og derfor ble ansett for å være privat.

Hurdalssjøen

I en overrettsdom fra 1862 kom retten frem til at en innsjø av Hurdalssjøens beskaffenhet ikke i sin helhet kan sies å være underlagt privat eiendomsrett. Saken gjaldt to gårdbrukere og en husmann som var tiltalt for ulovlig jakt. De tiltalte hevdet at elgkua de hadde skutt fra båt ca 250-300 meter fra land var felt på egen eiendom. Retten fant imidlertid at eiendomsretten ikke strakte seg så langt ut fra strandlinjen.

Heddalsvatnet

I en høyesterettsdom fra 1904 ble spørsmålet om Heddalsvatnet var undergitt privat eiendomsrett i sin helhet drøftet. Tvisten gjaldt en lense som var anbrakt 200 meter fra land og hvor dybden var over 23 meter. Innsjøen ble funnet å måtte regnes til de større sjøer som ikke er undergitt privat eiendomsrett i sin helhet. Lensa måtte ansees å ligge utenfor strandeiernes eiendomsrett til sjøbunnen. Dommen tar ikke konkret standpunkt til hvor i vannet den private eiendomsrett opphører, og fastslår derfor ikke hvor grensene for det frie midtstykket i Heddalsvatnet går.

Randsfjorden.

I en høyesterettsdom fra 1913 antok retten at Randsfjorden må regnes til de innsjøer som har et fritt eller eiendomsløst midtparti. Saken dreide seg om hvor langt ut fra land grunneierens enerett til fiske strekker seg. Grensen må fastsettes skjønnsmessig ut fra dybden, bunnformasjonen og eierens adgang til å utøve eiendomsrådighet. Retten avviste analogi til grunneierens eiendomsrett til sjøbunnen i havet, og konkluderte med at eneretten i dette tilfellet i alle fall strekker seg ut til en dybde på 8,5 meter, der det omtvistede fisket foregikk.

Jølstervannet

I en høyesterettsdom fra 1935 ble det lagt vekt på at strandeierne ikke kunne bevise alders tids bruk av innsjøens garnområde, det vil si så langt ut som bunnen overhodet kan brukes til feste av fiskeredskaper. Høyesterett vektla likeså at den saksøkte fiskeren ikke kunne bevise alders tids bruk av innsjøens område like utenfor strandeiernes eiendommer (marbakken). Strandeiernes notfiske ble ansett som et utslag av deres eiendomsrett, og de ble derfor tilkjent enerett til alt fiske med faststående redskaper på deres gamle notplasser.
Høyesterett kom også fram til at Jølstervannet på grunn av sin størrelse ikke kunne anses som privat eiendomsgrunn i sin helhet.

Norsjø

Spørsmålet om det er fritt midtparti i Norsjø er berørt i en dom fra Nedre Telemark herredsrett i 1941. Det ble avsagt frifinnende dom i en straffesak hvor to menn var tiltalt for å ha satt garn på annen manns grunn. Retten la til grunn

at garna ble satt på et sted som ikke var privat grunn. Rettens flertall ga blant annet uttrykk for følgende: ”Skulle grunneierens rett i nærværende tilfelle sies å strekke seg ut til de dyp hvor de tiltalte hadde sine fiskeredskaper plassert ville dette bety en vesentlig innskrenkning i den fri utøvelse av det garnfiske som i mannsaldre har vært utøvet i Norsjø”.

Tyin og Bygdin

Bakgrunn for saken var Høyfjellskommisjonens gjennomgang av hvilke fjellområder som skulle betegnes som allmenninger og hvilke som var private. Etter Høyfjellkommisjonens kjennelse i 1939 gikk grunneiere i Tyin og Bygdin til sak mot staten ved Landbruksdepartementet. Saken dreide seg om hvorvidt det i Tyin og Bygdin er et fritt midtparti. Dommen fra 1951 bekreftet dette for Bygdin, men ikke for Tyin. Det avgjørende for Tyin var at fiskeretten fra gammelt av har tilkommet tre gårder i Vang til tross for at det ellers rundt vannet er flere grunneiere med eiendommer ned til vannet.

Grensen for fritt midtparti i Bygdin er fastsatt til 100 meter fra land og til 20 meters dyp der dette faller utenfor 100 meters grensen, regnet etter vannets naturlige nivå ved alminnelig sommervannstand. (20 meters dybde ble valgt fordi dette anses som grense for hvor ørretfiske med garn kan drives).

Sperillen

Høyesterett fastslo at det er et ”eiendomsløst midtparti” i Sperillen, men at grunneierne gjennom alders tids bruk har ervervet fiskerett også i dette området. Retten understreket at utgangspunktet for løsningen av en tvist om fritt midtparti må være en konkret vurdering av forholdene i angjeldende innsjø. Når det gjelder Sperillen, la retten avgjørende vekt på fiskets art og bosettingsmønsteret i området. For å illustrere hva retten mener med fiskets art og bosettingsmønster i området gjengis et utdrag fra dommen.

”De opprinnelige gårder rundt Sperillen er alle lagt langs innsjøen med strandlinje til den. Næringsgrunnlaget var først og fremst en omfattende skogsdrift. Den dyrkede mark har vært beskjeden, og fisket i Sperillen må fra første tid ha vært et viktig ledd i næringsgrunnlaget. Befolkningen utenom gårdbrukerne og deres familier har i eldre tid i det alt vesentlige vært knyttet til gårdene på forskjellig vis. Det finnes intet grunnlag for å anta at andre befolkningsgrupper enn de her nevnte har drevet fiske i Sperillen i gammel tid. Noen ”allemannsrett” i vanlig forstand har det således ikke vært tale om. Det er på denne bakgrunn betydningen av fisket i Sperillen må vurderes.

Det fisket som spiller en rolle, økonomisk og rettslig, er sikfisket. Det karakteristiske for dette fisket i Sperillen er for det første dets utpregede karakter av matfiske, av næringsgrunnlag for befolkningen. Dernest er det karakteristisk at det drives med garn på til dels meget store dyp langt fra land, og med faste fiskeplasser som endres etter årstidene. I den søndre og midtre del av Sperillen har det vært fisket over hele sjøen, også i midtpartiet. Fisket etter ørret og abbor har vært relativt betydningsløst og har i det vesentlige vært drevet i de deler av sjøen som etter rettsforliket i 1958 er anerkjent å tilhøre grunneierne. Pilkefisket er av helt ny dato og uten betydning for bedømmelse av retten til fisket.”

Mjøsa

I en høyesterettsdom fra 1970 fastslår retten at allmennhetens rett til fiske i det frie midtpartiet er en allemannsrett som ikke er underlagt ekspropriasjonsrettslig vern. Bakgrunnen for saken var at Mjøsdistriktenes Fiskeadministrasjon krevde erstatning fra regulanten for skader bygging og drift av et kraftverk hadde påført allmennhetens fiske i det frie midtpartiet.

Oppsummering

I de domsavgjørelsene som foreligger, har innsjøens størrelse vært viktig, men ikke avgjørende. I tillegg til faktorer som størrelse, bredde, dybde og bunnformasjoner er det lagt vekt på innsjøens beliggenhet, på hvordan vannområdet er utnyttet av strandeierne og andre, og på lokal sedvane og rettsoppfatningen på stedet. Hvor langt ut fiskeretten tilhører strandeieren kan variere. For Snåsavatnet og Bygdin er grensen trukket på 20 meters dyp og minst 100 meter fra land. I andre innsjøer er det ikke fastsatt slike grenser, og det er bare konstatert at det er fritt fiske i sjøens midtre områder. I enkelte større innsjøer har man ikke vunnet fram med krav om fritt midtparti. Eksempler på det er

Veivann (1918), Ustavann (1934), Tyin (1951) og Vansjø (1980).

3 Eksempler på forvaltnings-ordninger i innsjøer med fritt midtparti

Steinsfjorden

Steinsfjorden, som er en arm av Tyrifjorden, har et areal på 1390 ha med et nedbørfelt på 63.7 km2. Det er ca 15 fiskearter i fjorden. Steinsfjorden er et av Norges viktigste krepsevann, og står for 30 % av avkastningen på landsbasis. For å forvalte krepsen best mulig samarbeider fylkesveterinæren, fylkesmannen og Steinsfjorden Fiskeforening (FF) om informasjon og overvåking.
Det er fastsatt fiskeregler for Tyrifjorden/Steinsfjorden og egne forskrifter for kreps. Steinsfjorden FF driver oppsyn, tilsyn og kultivering når det gjelder fisk og kreps. Undersøkelser blir gjennomført i regi av fylkesmannen i samarbeid med Steinsfjorden FF. DN bevilger midler til oppsyn med krepsefiske og overvåking av kreps.

Hurdalsjøen

I Hurdalssjøen har det vært avholdt jordskifte. Jordskifteretten har fastsatt andeler i fisket og vedtekter for et felles fiskeforvaltningsorgan for hele innsjøen, jf vedlegg.

Heddalsvatnet

Forvaltningen av Heddalsvannet er delt mellom staten og grunneierne. Staten forvalter det frie midtpartiet hvor det er gratis fiske, og grunneierne, representert ved Telemarksvassdragets Fiskeadministrasjon, forvalter strandsonen og tilløpselver. Grunneierne har med støtte fra fylkesmannen utarbeidet driftsplan for innsjøen og tilløpselvene så langt laksen kan vandre.

Vassdragsregulantene er pålagt fiskeutsettinger av stedegen laks og ørret. Det er lokale fiskeforeninger som utfører dette kultiveringsarbeidet. Fylkesmannen finansierer oppsynsvirksomhet i Heddalsvatnet gjennom tilskudd fra Statens Fiskefond. Telemarksvassdragets Fiskeadministrasjon har utført biotoprestaurering av gytesteder for ørret i Heddalsvatnet. Tiltakene er hovedsakelig betalt av Fylkesmannen i Telemark og Norges vassdrag- og energidirektorat (NVE).

Randsfjorden

Store deler av innsjøens fiskesamfunn utgjøres av pelagiske fiskearter som krøkle, sik, storaure og storrøye, og utnyttelsespotensialet og de allmenne fiskeinteresser i midtstykket er store. I Randsfjorden er det ingen fiskekortordning, og heller ingen felles fiskeadministrasjon. Det eksisterer en grunneierorganisasjon for rettighetshaverne i strandsonen, men arbeidsgruppen er ikke kjent med hvor stor andel av grunneierne denne representerer. Det praktiseres tålt fiske med stang, håndsnøre og oter på strandeiernes områder. Kultiveringsarbeidet i innsjøen bekostes i dag hovedsakelig av regulanten gjennom pålegg fra DN. I tillegg utføres dugnadsinnsats fra enkeltpersoner i form av oppsynstjenester. Tilløpselvene ligger hovedsakelig innenfor andre grunneierlags områder.

Jølstervannet

I Jølstervannet selger grunneierlaget, etter det arbeidsgruppen kjenner til, fiskekort som omfatter hele innsjøen. Det er ikke inngått avtaler mellom strandeierne og representanten for det frie midtpartiet.

Bygdin

Fiskebestanden i innsjøen består av aure, og i de senere år også av ørekyt. Auren i innsjøen oppholder seg vesentlig littoralt og utnyttelsespotensialet og fiskeinteressen i det frie midtstykke er begrenset.
Grunneierne i strandsonen i Bygdin er organisert i Bygdin grunneierlag. Det er inngått en avtale mellom Vang kommune og Bygdin grunneierlag om at Bygdin grunneierlag skal forestå administrasjonen av fisket i hele Bygdin etter nærmere spesifiserte vilkår. Grunneierlaget selger felles fiskekort for stangfiske for hele Bygdin og inntektene går i sin helhet til fremme av fisket i innsjøen. Grunneierne og deres faste husstand har rett til gratis fiske. Garnfisket kan leies ut av den enkelte grunneier utenfor egen grunn. Ved utleie skal 20 % av utleiesummen nyttes til fremme av fisket i Bygdin.

Mjøsa

Store deler av innsjøens fiskesamfunn utgjøres av pelagiske fiskearter som krøkle, lagesild, sik og storaure, og utnyttelsespotensialet og de allmenne fiskeinteresser i midtstykket er betydelige.

I Mjøsa er det ingen fiskekortordning, og heller ingen felles fiskeadministrasjon for innsjøen. Flertallet av strandeierne (ca 70 % av strandlinja, vesentlig færre i % av antall strandeiere) er tilsluttet Mjøsa strandeierforening. Fiskerforeningene rundt Mjøsa har organisert seg i et paraplyorgan under navnet Mjøsa felles fiskerforening. Et samarbeidsorgan (Mjøsa fiskeforvaltning) er opprettet, med deltagelse fra strandeierforeningen og fra fiskerforeningene rundt Mjøsa. Samarbeidsorganet fungerer i dag kun som et rådgivende organ/samarbeidsforum, og er ikke tillagt noen formell rolle i administrasjonen av fisket i Mjøsa. Det praktiseres tålt fiske med stang, håndsnøre, dorg og oter på strandeiernes områder, og hos enkelte også med garn. Ved fastsettelse av de gjeldende forskrifter for fisket i Mjøsa er garnfisket i det frie midtstykke i praksis regulert bort da flytegarnsfiske ikke er tillatt. Dette som en kompromissløsning utfra at flertallet av allmennhetens fiskeutøvere har størst interesse knyttet til fiske med stang og håndsnøre, mens strandeierne i større grad har interesser knyttet til garnfiske.
Kultiveringsarbeidet i Mjøsa bekostes i første rekke av regulanten etter pålegg fra DN. Regulanten bekoster også overvåking og fiskeundersøkelser. Tidligere ble det også investert betydelige statlige midler (vesentlig fra DN) til fremme av fisket i Mjøsa gjennom prosjektet "Operasjon Mjøsørret", og fortsatt prioriteres Mjøsa høyt ved fordeling av tilskudd til lokale fiskeformål.
Fiskerforeningene nedlegger en stor dugnadsinnsats knyttet til settefiskproduksjon, tiltak i sideelver og bekker, oppsyn mm., og strandeierforeningen har bidratt ved finansieringen av enkelte tiltak. Tilløpselvene ligger hovedsakelig andre grunneierlags områder, som har sin egen administrasjon av fisket og fiskekortsalg. For mindre gyteførende elver og bekker har kommunene bidratt med betydelig biotopforbedrende tiltak de senere årene.

Snåsavatnet

I Snåsavatnet er det inngått en avtale mellom Snåsavatnets grunneierlag og Steinkjer og Snåsa kommuner om at grunneierlaget administrerer fisket i Snåsavatnet (01.01.1983).

Regler for fiske med garn i det frie midtpartiet gis innenfor rammen av de offentlige fiskereglene og fastsettes av kommunene i samråd med Snåsavatnet grunneierlag. Reglene skal godkjennes av fylkesmannen.
Utdrag fra regelverk pr 1995:
Hver husstand kan maksimalt få kjøpt fiskekort for fem garn. Ett garn må ikke overstige 30 meter. Et samlet femgarnssett må ikke overstige 150 meter. Det skal under enhver omstendighet være minst 100 meter mellom hvert garn/garnlenke.
Garnkort selges av Snåsavatnet grunneierlag. Pris kr 50,- pr garn pr sesong.

Inntektene fra fiskekortsalget skal i sin helhet nyttes til fremme av fiskebestanden i innsjøen.

I forskrift for fisket i Snåsavatnet har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fastsatt at allmennheten har adgang til fiske med garn i det frie midtpartiet, når det foregår minst 100 meter fra land og på større dyp enn 20 meter.

Vi gjør oppmerksom på at avtalene når det gjelder Bygdin og Snåsavatnet er inngått mellom grunneierlagene og kommunen. Myndigheten etter § 20 i lakse- og innlandsfiskeloven er delegert til fylkesmannen, og avtalene skulle således vært inngått mellom fylkesmannen og grunneierlagene.

4 Arbeidsgruppens synspunkter

4.1 Behov for organisering og samarbeid

Som det fremgår av det som er nevnt ovenfor under kapittel tre er det etablert ordninger i en del av innsjøene som inneholder mange av de elementene som er viktige for å få til en effektiv og god forvaltning. Det bør imidlertid være potensiale for bedre utnyttelse av fiskeressursene i de fleste av de aktuelle innsjøene. Bedre organisering og utarbeidelse av driftsplaner vil, etter arbeidsgruppas vurdering, være en forutsetning for at dette kan oppnås. Innsjøer med fritt midtparti bør forvaltes på samme måte som andre vassdrag, og vi viser i den forbindelse til *Driftsplanveileder for innlandsfisk* (Norges Skogeierforbund, mai 1998), og til prosjektrapport *Bedre organisering og tilrettelegging av innlandsfisket* (Norges Skogeierforbund, april 1997) som gir eksempler på hvordan driftsplanlegging og organisering kan gjennomføres.

Staten har et spesielt "forvalteransvar" for en betydelig del av arealet i innsjøer med fritt midtparti. Med tanke på utnyttingspotensialet, både når det gjelder rettighetshavernes inntektsmuligheter og i forhold til allmennhetens tilgang til fisket, bør staten ha et spesielt ansvar for at disse innsjøene forvaltes på en best mulig måte.

Felles organisering kan ha både fordeler og ulemper for de ulike aktørene. For rettighetshaverne kan felles organisering legge til rette for bedre samarbeid både mellom rettighetshaverne og mellom rettighetshavere, brukere og offentlig forvaltning. Det vil også være lettere å sette i gang tiltak for å bedre tilgangen til fiske (informasjonstavler, veier, fiskeplasser og lignende) og fiskekultivering. Bedre tilrettelagt fiske og riktig kultivering vil kunne øke etterspørselen etter fiske og derved inntektsmulighetene for rettighetshaverne. Rettighetshaverne vil også få medinnflytelse i midtpartiet. Mulige ulemper for rettighets-haverne vil være at felles organisering i en viss utstrekning begrenser utnyttelsen av den eksklusive fiskeretten rettighetshaverne har utenfor egen eiendom.

For allmennheten vil felles organisering kunne føre til én fiskekortordning, ett sett av priser og enhetlig informasjon. Allmennheten vil også ha fordel av bedre tilrettelegging og kultivering, og får medinnflytelse i fiskeforvaltningen gjennom deltakelse i driftsplan-prosessen. En ulempe for allmennheten vil være at man må betale for å fiske i innsjøens midtparti.

Etter arbeidsgruppas vurdering vil en bedre organisering av fisket i innsjøer med fritt midtparti i all hovedsak være positivt både for rettighetshaverne og for allmennheten. I tillegg til fordelene som er nevnt ovenfor, kan innføring av kortsalg og tilrettelegging føre til økt turisme og betydelige ringvirkninger i nærområdet. Felles organisering er også nødvendig for å gjennomføre driftsplanlegging i regi av rettighetshaverne, og driftsplaner er, etter arbeidsgruppens vurdering, en nødvendig forutsetning for å avdekke behov for tilretteleggings- og kultiveringstiltak. Driftsplaner er også et viktig instrument for å synliggjøre de mulighetene som kan ligge i et bedre tilrettelagt fisketilbud.

4.2 Hvem bør representere allmennhetens interesser?

Etter § 20 i lov om lakse- og innlandsfisk gir Miljøverndepartementet bestemmelser om hvordan fisket skal forvaltes i vassdrag hvor fisket er fritt. Departementets myndighet etter denne bestemmelsen er delegert til fylkesmannen.

I sentrale signaler omkring rolle- og oppgavefordeling innen offentlig miljøforvaltning er det lagt vekt på at staten primært skal ha ansvaret for å hindre skader på nasjonale og regionale verdier, mens øvrige oppgaver tillegges lokalt/regionalt folkevalgt organ. Utfra dette ser flertallet i gruppen det som naturlig at forvalteransvaret for det frie midtstykket legges til kommunen.

NJFF mener at forvalteransvaret for det frie midtpartiet bør ligge hos fylkesmannen eller på et tilsvarende regionalt nivå. Organisasjonen tror det vil være lettere å få til en lik behandling av innsjøene dersom primæransvaret ligger hos fylkesmannen. Kommunene har i dag svært ulik fokus på håndtering spørsmål relatert til fritidsfiske og fiskefag. Den politiske situasjonen i kommunene vil i mange tilfeller også kunne gi seg utslag i ulik håndtering av saker hvor det er

uenighet mellom allmennheten og private rettighetshavere.

KS mener at ansvaret for forvaltningen av det frie midtparti primært bør ligge hos et regionalt, folkevalgt organ, men at det i vassdrag hvor det i forhold til størrelse og konfliktnivå ligger til rette for det, bør overlates til kommunene å ta et slikt forvalteransvar.

Flertallet mener videre at det bør stilles krav om at kommunen tar initiativ i forhold til organisering og driftsplanlegging i slike innsjøer. Kommunen har allerede fått delegert ansvar innen organisering og driftsplanlegging, jf laks- og innlandsfiskeloven § 25. Det er imidlertid viktig at kommunen gjennom en ytterligere delegering ikke påføres en vesentlig administrativ belastning. Dette kan løses gjennom at kommunen overlater ansvaret for definerte oppgaver til andre, for eksempel et grunneierlag eller lokal jeger- og fiskerforening. Vi viser i den forbindelse til avtalen mellom Bygdin Grunneierlag og Vang kommune, se vedlegg.

Den som forvalter midtpartiet har et særskilt ansvar for å ivareta allmennhetens interesser. Det er derfor naturlig at forvaltningen baseres på medvirkning fra allmenne brukerorganisasjoner og befolkningen for øvrig. Det bør gis sentrale retningslinjer som stiller krav til hvordan slik medvirkning og innflytelse skal sikres. Det bør også gis retningslinjer som sikrer at alle har lik adgang til å utøve fiske i midtpartiet.

Statskog har kommet med et innspill til gruppa i form av et brev som også er sendt Olje- og energidepartementet, NVE og Landbruksdepartementet (vedlegg). I brevet konkluderes det med at Statskog har grunneierposisjonen i forhold til de frie midtpartiene. Arbeidsgruppa er ikke uten videre enig i de vurderingene som ligger til grunn for denne konklusjonen. Vi viser i den forbindelse til at den myndighet som i dag er tillagt miljøverndepartementet i lakse- og innlandsfisklovens § 20 når det gjelder fisket, nødvendigvis må være nettopp det ansvar og den myndighet grunneierposisjonen innebærer. Det ville ellers ikke vært behov for en slik bestemmelse fordi departementets generelle forvaltningsansvar for fisk og fisket fremgår av lovens øvrige bestemmelser. Etter gruppas vurdering vil Statskogs konklusjon derfor kreve en lovendring. Vi viser også til den forsiktighet forskjellige offentlige utvalg har vist når det gjelder å konkretisere det frie midtpartiets stilling rent juridisk.

4.3 Kriterier for andelsberegning

Før en eventuell felles organisering av private og "statlige" rettigheter bør det klarlegges hvor stor andel av fisket det frie midtpartiet representerer. Dette bør, om mulig, gjennomføres ved frivillig avtale. Slike frivillige avtaler må imidlertid ikke legge føringer for eventuell senere fastsettelse av andeler i fisket ved jordskifte. Jordskifteretten kan fastsette andelen dersom det ikke er mulig å oppnå enighet gjennom frivillig avtale. Nærmere informasjon om andelsvurdering finnes i DN- notat 1999-3 – Innstilling om flertallsvedtak og andeler etter § 25 i lov om laksefisk og innlandsfisk. Selv om bestemmelsene om organisering og driftsplanlegging i vassdrag i lakse- og innlandsfisklovens § 25 er laget med tanke på de tradisjonelle rettighetshavere, vil prinsippene for organisering og andelsberegning i hovedsak være de samme også i vassdrag med fritt midtparti.

I forbindelse med en organiseringsprosess bør det også være enighet om hvor stor andel i fisket hver enkelt grunneier har. Hvis dette i utgangspunktet er uklart bør også rettighetshaverne, om mulig, inngå frivillige avtaler om dette og bare benytte jordskifteretten dersom det ikke er mulig å komme frem til minnelige ordninger.

Andelene av fisket legges til grunn ved tildeling av stemmer i fellesorganet og ved fordeling av inntekter og utgifter i forbindelse med fisket og fiskeforvaltningen.

Når det gjelder kriterier for beregning av det frie midtpartiets andel av fisket bør det legges vekt på mulighetene til fangst i det frie midtpartiet sett i forhold til fangstmulighetene i strandsonen. Det bør også legges vekt på det fiske som foregår, eller har foregått i det frie midtparti sett i forhold til fisket som foregår, eller har foregått i strandsonen. Andre sentrale kriterier er areal samt viktige gyte- eller oppvekstområder.

Dersom det er enighet om at inntektene fra salg av fiskekort for fiske med stang og håndsnøre i sin helhet skal gå til kultivering og tilretteleggingstiltak, og at rettighetshaverne har inntektene fra garnfisket slik som for eksempel i Bygdin bør det vurderes om det er nødvendig å avklare andelsforholdet mellom strandsonen og det frie midtpartiet. Det kan imidlertid være nødvendig å avklare andeler i forbindelse med vektlegging av stemmer dersom det oppstår uenighet om gjennomføring av tiltak.

4.4 Aktuelle problemstillinger vedrørende fordeling av inntekter

Hensikten med en felles organisering av rettighetshaverne er å få til en bedre utnyttelse av fiskeressursen, og å få i stand enklere fiskekortordninger, jf 4.1. En forutsetning for å finansiere en felles organisering er at det kan kreves betaling også for fiske i det frie midtpartiet.

I det frie midtpartiet har allmennheten i utgangspunktet en fiskerett som omfatter alle lovlige redskapstyper (med mindre retten har bestemt noe annet), mens strandeierne har enerett til fiske med alle lovlige redskapstyper i strandsonen.

Hvis det er foretatt andelsberegning skal inntekter av fiske fordeles i tråd med denne. Utgifter til fisketiltak og administrasjon av en felles forvaltningsordning for hele innsjøen fordeles tilsvarende. Et eventuelt overskudd disponeres av de respektive parter, men midtpartiets andel må, etter gruppas vurdering, benyttes til tiltak som fremmer allmennhetens fiske i innsjøen.

Statens råderett over de frie midtpartiene må, etter arbeidsgruppas vurdering, innebære at den som tillegges forvalteransvaret for det frie midtpartiet står fritt til å vurdere hvilke lovlige redskapstyper som kan benyttes i midtpartiene. Det må for eksempel være mulig å inngå avtale om at garnfiske bare tillates i strandsonen og slik blir en eksklusiv rett for de private rettighetshaverne. En slik ordning kan aksepteres dersom den sikrer allmennheten tilgang til fiske med stang og håndsnøre i hele innsjøen. Muligheten til å fiske med stang og håndsnøre i strandsonen vil omfatte en betydelig større del av allmennheten enn muligheten til å fiske med garn i midtpartiet. Vi vil imidlertid understreke at redskapsbruk og fiskekortordninger må vurderes spesielt for den enkelte innsjø.

4.5 Avklaring av om det finnes fritt midtparti

Som nevnt ovenfor er det bare i et fåtall innsjøer det er klarlagt at det finnes et midtparti som er fritt og hvor fisket ikke tilhører grunneierne rundt innsjøen. Spørsmålet om et slikt midtparti finnes er imidlertid reist også for andre innsjøer. Etter arbeidsgruppens vurdering er det lite tilfredsstillende at slike saker stort sett bare blir aktualisert når det oppstår en konflikt mellom rettighetshaverne rundt innsjøen og brukerne, og at det blir disse partenes ansvar å avklare situasjonen gjennom en domstolsbehandling. Etter arbeidsgruppas vurdering bør staten innta en mer offensiv holdning i slike saker, og i siste instans dekke utgiftene til en rettslig behandling dersom dette er nødvendig for å få forholdet avklart. Staten bør også foreta en kartlegging av innsjøer hvor eksistensen av et eventuelt fritt midtparti ikke er avklart.

Vedlegg 1:

Eksempel på vedtekter for fiskeadministrasjoner for innsjøer med fritt midtparti

Dette eksemplet på vedtekter for en fiskeadministrasjon (FA) er beregnet på innsjøer med et fritt midtparti hvor det dannes et samarbeidsorgan mellom fiskerettshaverne i strandsonen og forvaltningsmyndigheten for det frie midtpartiet. FA er ikke et overordnet organ for fiskerettshaverne, men et samarbeidsorgan som påtar seg forskjellige arbeidsoppgaver etter avtale mellom fiskerettshaverne og forvaltningsmyndigheten for midtpartiet som for eksempel fiskekortsalg, markedsføring, m.m.
Vedtektene er beregnet for FA som etableres ved et frivillig samarbeid. FA som etableres ved tvungen organisering ved en jordskiftesak vil ha et bundet medlemsskap, og det vil normalt ikke være mulig å oppløse samarbeidet. Selv om FA etableres ved jordskiftesak vil de fleste paragrafer som er foreslått i vedtektene kunne benyttes.

(Arbeidsgruppen gjør spesielt oppmerksom på at dette kun er ment som et eksempel på vedtekter, og at innholdet i de forskjellige paragrafene må tilpasses forholdene i den enkelte innsjøen.)

Paragraf 1. Område og medlemsskap

FA er et samarbeidsorgan mellom strandeierlag og fiskerettshaverne i strandsonen og forvaltningsmyndigheten for det frie midtpartiet. FA ansvarsområde er avgrenset på følgende måte:

FA har følgende medlemmer:
Strandeierlag bestående av fiskerettshavere i strandsonen
Fiskerettshavere i strandsonen som ikke er medlemmer i strandeierlag
Forvaltningsmyndigheten som disponerer det frie midtpartiet
FA har begrenset ansvar.

Paragraf 2. Formål og arbeidsoppgaver

FA skal arbeide i samsvar med disse vedtektene og eventuelle andre avtaler mellom strandeierlag/rettighetshavere i strandsonen og forvaltningsmyndigheten for det frie midtpartiet. FA har ingen myndighet over medlemmenes rettigheter ut over det som er framgår av vedtektene og eventuelle avtaler mellom forvaltningsmyndigheten i det frie midtpartiet og rettighetshaverne i strandsonen. I sitt arbeid skal FA arbeide for både rettighetshavernes næringsinteresser og allmennhetens interesser, og arbeide for å bevare fiskeressursene på lang sikt.
Rettighetshaverne i strandsonen og det frie midtpartiet er enige om at FA skal forvalte følgende arbeidsoppgaver (stryk det som ikke passer):

Etablere og forvalte en fiskekortordning for stang og håndsnøre for hele innsjøen.
Forvalte fiske med garnredskap.
Utarbeide og vedta driftsplan for innsjøen.
Gjennomføre fiskekultiveringstiltak for hele innsjøen og innføre et samordnet fiskeoppsyn.
Fastsette fiskeregler for sportsfiske og fiske med garnredskap på grunnlag av offentlige fiskeforskrifter.
Tilrettelegge og markedsføre fisket.
Etablere samarbeid med brukernes organisasjoner og turistnæringen i distriktet.

Paragraf 3. Innmelding og utmelding

Innmelding i FA skjer skriftlig på grunnlag av vedtektene i FA. I tillegg kan det utarbeides en avtale som mer detaljert redegjør for hva samarbeidet omfatter. Av innmeldingen skal det framgå hvilke rettigheter medlemmene overfører til FA. Medlemmene er bare ansvarlig for FAs gjeld med tilgodehavende av fiskekortsalget. Utmelding kan skje skriftlig med ..... års varsel.

Paragraf 4. Andeler

Som en foreløpig andelsfordeling mellom strandsonen og det frie midtpartiet er det enighet om .....% av andelene til strandsonen og .....% til midtpartiet. Andelene for strandsonen fordeles mellom de enkelte rettighetshaverne med 1 andel for hver påbegynt 100 meter strandlinje for grunneiere med fiskerett.
Den foreløpige andelsfordelingen kan endres når andelene er bedre klarlagt ved bonitering eller bestemt ved jordskifte.
Det betales et andelsinnskudd totalt på kr ….. som fordeles på det frie midtpartiet og strandsonen etter andeler.

Paragraf 5. Inntekter og utgifter

Inntekter av fiskekortsalget fordeles etter følgende fordelingsnøkkel:
Inntekter fra fiskekortsalg for fiske med stang og håndsnøre skal i sin helhet benyttes til fisketiltak og administrasjon knyttet til innsjøen.
Inntekter fra salg av garnkort disponeres av rettighetshaverne i strandsonen.

Denne fordelingen kan endres ved avtale mellom strandeierlaget og forvaltningsmyndigheten for det frie midtpartiet.

Paragraf 6 Styret

FA ledes av et styre på ..... medlemmer. Fiskerettshavere i strandsonen skal ha .....medlemmer. Det frie midtpartiet representeres med .....medlemmer i styret.

Styremedlemmene velges på årsmøtet etter at forvaltningsmyndigheten for midtpartiet og strandeierlaget har foreslått styremedlemmer med personlige varamedlemmer. Styret er beslutningsdyktig når minst .....medlemmer er til stede. Ved stemmelikhet har lederen dobbeltstemme.
Alle vedtak fattes med simpelt flertall blant de fremmøtte styremedlemmer.
Styret velger selv blant sine medlemmer nestleder, kasserer og sekretær.
Styret innkalles av lederen når vedkommende finner det nødvendig, eller etter anmodning av minst ..... styremedlemmer.
Styret står for den daglige drift av FA i samsvar med vedtektene for FA, årsmøtevedtak og eventuell avtale mellom partene.
Styret skal arbeide for de saker som er angitt i formål og arbeidsoppgaver i paragraf 2. I tillegg skal styret:

- Arrangere årsmøte og avgi årsmelding med revidert regnskap og utarbeide budsjettforslag og arbeidsplan for kommende år.

Administrere fiskekortsalg, fiskekultur og fiskeoppsyn og utarbeide statistikk over fiske i henhold til avtaler og årsmøtets bestemmelser.
Fordele fiskekortinntektene til fisketiltak, administrasjon og til strandeierlagene i henhold til avtalt fordelingsnøkkel.
Arbeide for tilslutning til FA og sørge for god opplysning til medlemmene i faglige spørsmål.
Anmelde ulovlig fiske i FA`s områder.
Det skal føres protokoll over styrets forhandlinger.

Paragraf 7. Årsmøte

Ordinært årsmøte skal holdes hvert år i ..... I tillegg til styret innkalles medlemmene i strandeierforeningen, enkeltmedlemmer i strandsonen som ikke er medlemmer i strandsonen og representanter for det frie midtpartiet. I tillegg kan representanter fra kommunene, fiskeforvalter, brukerne eller andre kalles inn. Disse har ikke stemmerett hvis de ikke representerer forvaltningen i midtpartiet.
Saker som lagene ønsker tatt med på sakslista, må være innkommet til styret innen .....
Innkalling til årsmøtet skal være skriftlig med minst 14 dagers varsel.

Så langt ikke annet er bestemt, skjer alle vedtak på årsmøtet med vanlig flertall av de frammøtte stemmeberettigede. Endring i fiskekortordningen, større prisendringer eller vedtektsendringer må forelegges strandeierlaget og forvaltningen for midtpartiet til uttalelse før de kan vedtas. Til vedtektsendring kreves 2/3 flertall av de avgitte stemmer. Ved skriftlige avstemminger anses blanke stemmer som ikke avgitte stemmer. Avstemming etter andeler er påkrevd dersom minst en av medlemmene gjør krav om det.
Bare medlemmer har stemmerett på årsmøtet. Et medlem kan la seg representere ved fullmektig med skriftlig fullmakt. Lag eller sammenslutning av fiskerettshavere kan representere sine medlemmer ved avstemming på årsmøtet.

Oppgaver under årsmøtet:
Velge to personer til å underskrive protokollen.
Behandle styrets årsmelding, reviderte regnskap og arbeidsplan og budsjettforslag for kommende år.
Fordele inntektene av fiskekortsalget til administrasjon, fisketiltak og til strandeierne etter avtalt fordelingsnøkkel.
Velge styremedlemmer med personlige varamedlemmer for to år etter forslag fra medlemslagene.
Velge leder blant styremedlemmene m/vararepresentant for ett år.
Velge to revisorer.
Velge arbeidsutvalg og fagutvalg hvis dette er aktuelt.
Behandle andre saker som blir tatt opp.

Årsmøtet kan ikke gjøre bindende vedtak i andre saker enn de som er nevnt i innkallingen.
Ekstraordinært årsmøte holdes når styret eller fiskerettshavere som representerer minst 1/3 av andelene krever det. Innkalling, kunngjøring og saksbehandling skjer på samme måte som for ordinært årsmøte.

Paragraf 8. Oppløsning
FA kan besluttes oppløst med alminnelig flertall på årsmøtet etter at det er foreslått for foregående ordinære årsmøte. Før oppløsning kan vedtas, må et flertall av fiskerettshaverne etter andeler skriftlig ha gått inn for oppløsning.

Paragraf 9. Tvister
Alle tvister mellom FA og dens medlemslag eller mellom lagene innbyrdes om forståelse og gjennomføring av disse vedtektene avgjøres med bindende virkning for alle parter av en voldgiftsrett på tre medlemmer. Av disse velger partene ett medlem hver. Det siste medlemmet oppnevnes av sorenskriveren i .....
Voldgiftsretten følger reglene i tvistemålloven rettergangloven (Jfr. Lov om rettergangsmåten for tvistemål, av 13. august 1925 nr. 6 kap. 32).

OVERENSKOMST
Det er begrenset hvor mange detaljer som kan tas med i vedtektene. Det kan derfor være aktuelt at strandsonen og midtpartiet i tillegg til vedtektene inngår en avtale som mer detaljert beskriver hva samarbeidet skal gå ut på

Eksempler på dette er følgende:

Detaljer i fiskekortordningen
Prisnivå for fiskekortordningen
Fordeling av ansvar for fiskekultivering og oppsyn
Ansvar for tilretteleggingstiltak

Vedlegg 2:

Avtale mellom Bygdin grunneierlag og Vang kommune

1
Den 25.08.92 er det inngått avtale om at Bygdin grunneierlag f.o.m. 25.08.92 skal administrere fisket både i grunneierlagets område (herunder også Eidsbugaren statseigedom) og i det frie midtpartiet.

2
Fisket skal administreres for å fremme fisket til beste for almennheten og grunneierne.

3
Regler for fisket i Bygdin fastsettes av Bygdin grunneigarlag i samråd med Vang kommune innenfor rammen av de offentlige fiskeforskrifter. Reglene skal godkjennes av fylkesmannen.

4
Grunneierne og deres faste husstand har fri rett til fiske etter gjeldende regler på samme sted som vedkommende medlem har sin fiskerett. Under faste husstander går også medlemmets foreldre hvis de har eid eller bodd på eiendommen.

5
Alle skal ha rett til stangfiske fra land og fra båt i hele Bygdin ved kjøp av ett felles fiskekort for hele vatnet. Priser på stangfiskekort fastsettes av grunneierlaget i samråd med Vang kommune. Pris og vilkår må godkjennes av fylkesmannen før utstedelsen av fiskekort. Inntektene av stangfiskekortsalget skal uavkortet nyttes til fremme av fisket i Bygdin.

6
Garnfisket kan leies ut av den enkelte grunneier innenfor rammen av de til enhver tid gjeldende fiskeregler. Ved utleie av garnfiske skal 20 % av utleiesummen nyttes til fremme av fisket i Bygdin. Utleieren er ansvarlig for innbetalingen til grunneierlagskassen.

7
Grunneierlagets regnskap skal for hvert år sendes Vang kommune og fylkesmannen til orientering.

8
For hvert år skal det utarbeides en plan med budsjett og finansiering for tiltak til fremme av fisket i Bygdin. Planen skal vedtas på årsmøtet, og deretter godkjennes av fylkesmannen

9
Denne avtalen gjelder foreløpig i 2 år (ut 1993). Dersom ingen av partene har sagt opp avtalen innen 6 måneder før avtalens utløp, forlenges den med 5 år. Deretter fornyes avtalen automatisk med nye 5-års perioder dersom oppsigelse ikke skjer før 6 måneders utløp av hver periode. Hver av partene har dog adgang til oppsigelse dersom det skjer endringer i grunneierlagets vedtekter eller fiskeregler, uten at begge parter i dette avtaleforholdet, samt Direktoratet for naturforvaltning/fylkesmannen er enige i endringene. En slik oppsigelse må i såfall skje innen ett år etter at endringene har trådt i kraft.

Grindaheim 25. august 1992

Vang kommune Bygdin grunneierlag

Vedlegg 3:

**Forvaltning av midtstykke i de store innsjøer –
brev fra Statskog datert 15.05.00**

FORVALTNING AV MIDTSTYKKE I DE STORE INNSJØER

Det vises til telefonsamtaler med Deres Stig Johanssen. Det vises ogsa til korrespondanse i forbindelse med jordskiftesak om fiske i Hurdalssjoen.

Statskog kjenner til at Direktoratet for naturforvaltning har nedsatt en arbeidsgruppe om forvaltning av midtstykke. I denne arbeidsgruppe deltar bl a Skogeierforbundet. Statskog er ikke invitert til å delta. Man forstar at arbeidsgruppen er i sin avsluttende fase i arbeidet. I forstaelse med Stig Johanssen vil Statskog SF her redegj:ore for sitt syn når det gjelder hvilke rettslige utgangspunkter som skal legges til grunn for en forvaltningsordning.

Spørsmalet har for tiden generell interesse da Olje- og energidepartementet, Vassdragsavdelingen for tiden arbeider med forskrifter til den foreslatte vannressurslov. Statskog har derfor funnet grunn til å utarbeide en generell uttalelse. Man sender derfor også kopi av nåværende uttalelse til Olje- og energidepartementet, Landbruksdepartementet og Norges vassdrags- og energidirektorat.

Forslaget til ny vannressurslov
Som Direktoratet for naturforvaltning kjenner til fastslår forslaget til ny vannressurslov statens rådighet over det frie midtstykket i innsjøer. Det heter i forslaget til vannressurslov § 17:

"Staten rår over det som er fritt midtstykke i større innsjøer. Ligger innsjøen til statsallmenning, inngar midtstykket i allmenningen. Private har den rett til bruk av rnidtstykket som folge av lov eller annet rettsgrunnlag".

Bestemmelsen angir hvilke regler som gjelder for de frie midtstykkene i større innsjøer, men ikke prinsippene for avgrensning mot tilstøtende eiendommer. Sivillovbokutvalget har i en NOU 1999,: 16 eiendomsgrenser og administrative inndelingsgrenser behandlet avgrensningsspørsmalet på s. 33-34. Spørsmalet om rådigheten er drøftet i tilknytning til kommentarene til § 20, se s. 83-84 og i merknadene til §22, se s. 84-85. Utvalget sier følgende om midtstykkenes rettslige status:

“”Etter utvalet sitt syn er rettstilstanden på slike midtstykker slik at det i dag ligg nærast å sjå dei som allmenning, det vil sei statsallmenning. Dette innebærer i tilfellet at Staten har eigedomsretten til midtstykket, men må respektera dei rettane som dei kringliggjande eigedomane og allmente har i allmenningen."

Etter å ha drøftet hvorvidt fjelloven kommer til anvendelse, uttaler utvalget:

"Utvalet meiner det vesentlige er å få slått fast at midtstykket i innsjøer er statsallmenning. Kva for reglar som nærare bør gjelda med omsyn til styring og forvaltning av allmenningen, og omfanget av allmenta sine bruksrettar i allmenningen med meir ligg det utanfor utvalet sitt mandat å ta stilling til.

Dette er spørsmål som naturlig bør kunne takast opp i samband med den revisjonen av allmenningslovgjevinga som pågår på grunnlag av NOU 1985: 32"

Noen slik avklaring kom ikke igjennom arbeidet med lovrevisjonen. I kommentarene til § 22 heter det om statens posisjon:
I "Sidan Staten etter utkastet vil ha eigedomsretten til allmenningsmidtstsykket, vil det neppe kunne hevdast at ein står fritt til å utnytta dette til andre formål enn det som går inn under dei tradisjonelle bruksrettane på midtstykket".

Vassdragslovutvalget (NOU 1994:12) foreslo i § 15 den formulering som nå ligger inne i lovforslagets § 17. Forslaget er i NOU'en på s. 154 begrunnet slik:

"Vassdragslovutvalget finner det hensiktsmessig at regler om forekomst og grenser for fritt midtsstykke i innsjøer tas inn i en lov om eiendomsgrenser. Vi peker på at det - særlig etter Sperillen-dommen i Rt. 1972 s. 77 -kan diskuteres om tradisjonell bruk er et så dominerende kriterium som Sivillovbokutvalget har lagt til grunn, men går ikke nærmere inn på hvordan denne lovreguleringen bør utformes.

Vi vil videre tilrå at hovedprinsippene om rådigheten over midtstykket blir tatt inn i vannressursloven i stedet for eiendomsgrenseloven. Det er her tale om spørsmal som ellers naturlig hører hjemme i vannressursloven.

Vassdragslovutvalget kan - til forskjell fra Sivillovbokutvalget - ikke se at man her generelt bør ta utgangspunkt i reglene for statsallmenninger, eller at det er formålstjenlig å fastslå at midtstykket er statsallmenning uten å ta stilling til hvilke regler som skal gjelde for statsallmenningen. Etter vårt syn bør reglene for midtstykke ses i sammenheng med de eiendomsforhold som gjelder omkring. Ligger midtstykket til statsallmenning, bør det inngå i allmenningen. Dersom midtstykket hører sammen med statens innkjøpte eller umatrikulerte grunn, bør reglene for dette gjelde. Ligger det omkranset av private eiendommer uten tilknytning til noen statsallmenning, er det heller ikke hensiktsmessig at fjellovens regler - bl.a. med etablering av fjellstyre - får anvendelse.

Vi tilrår at det slås fast at staten rår over det frie midtstykket. Dette vil være til hinder for privat okkupasjon på midtstykket. Statens rådighet er ikke til hinder for at private kan ha rett til a bruke midtstykket. Dette kan følge av særskilt lovgivning (for eksempel lakseloven) eller av annet rettsgrunnlag. Det siste kan, foruten avtale med Staten, være hevd, alders tids bruk eller lokal sedvanerett. Vi ser imidlertid ikke noe praktisk behov av betydning for å gi strandeieren de rettigheter som ellers følger av §§ 16-19 i Sivillovbokutvalgets utkast til eiendomsgrensebehov".

Nærmere om rettighetsspøsmålet, Statskogs syn
Forslaget til § 17 i vannressursloven fraviker forslaget om å legge til grunn reglene for statsallmenninger når det gjelder rådigheten over det frie midtstykket.

Som Direktoratet for naturforvaltning er kjent med, har det i ulike sammenhenger vært drøftet om det eksisterer umatrikulert grunn på statens hånd som ikke er å betrakte som statsallmenning i rettslig forstand. Se om denne problemstilling i NOU 1977:16, Stormheimfeltet s.56 fig. og Rt. 1986 s. 1122 fig. Problemstillingen er ogsa drøftet av Utmarkskommisjonen i dommen om Skjerstadfeltet, avsagt 26.4.1990. Kommisjonen uttaler pa s. 71-72:

"Etter Utmarkskommisjonens mening vil det riktige være å betegne all grunn i vårt land som Staten er blitt ansett å eie i kraft av opprinnelig eiendomsrett, og som uavbrutt og fortsatt er i statens eie, for statsallmenning (...)

Om all opprinnelig statsgrunn rettslig sett er statsallmenning, følger det ikke dermed, som det ville ha fremgått, uten videre at det på slik grunn eller alle steder hviler bruksrett så som til hugst og beite. Det avhenger, som omtalt, av om det på vedkommende sted ved alders tids bruk er ervervet slik bruksrett, og videre om den i sin tid ervervede bruksrett fortsatt er i behold".

Etter Statskog SF s syn er denne formuleringen helt grunnleggende, og den blir lagt til grunn for fastsetting av alle grenser og rettigheter i det pågående omfattende arbeidet med Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms. Denne forståelsen må også legges til grunn i forhold til rettighetsspørsmalet vedrørende midtstykkene i de store innsjøene.

I forarbeidene til loven går man ikke inn i denne problemstillingen, men det legges til grunn at det frie midtstykket etter omstendighetene er en egen eiendomskategori som Staten er eier av uten at det er redegjort for det rettslige fundament for dette standpunkt. Etter Statskogs syn må det være riktig å 'kalle midtstykke for statsallmenning. Som Utmarkskommisjonen har formulert det, følger det ikke derav at det forekommer bruksretter på statens allmenning. Som det fremgår av det overfor siterte, vil spørsmalet om bruksrett for private på midtstykket dels avhenge av særskilt lovgivning og dels av annet rettsgrunnlag så som avtale med Staten, alders tids bruk eller lokal sedvane; mao. en helt konkret tilnærming til bruksrettsspørsmålet. Statskogs syn er for sa vidt ikke i motstrid til forslaget, i det staten etter dette blir ansett som eier.

Det er i forarbeidene til den nye loven ikke nærmere angitt hva som ligger i at Statens "Tar over" det frie midtstykket. Bestemmelsen må imidlertid forstas slik at Staten har radighet som grunneier, med de generelle og spesielle begrensninger som følger av lovgivning eller særskilt rettsgrunnlag. For eksempel vil § 16 om allmennhetens rådighet over vassdrag gjelde også i forhold til det frie midtstykket. Det samme gjelder friluftslovens bestemmelser om bading, ilandsetting og fortøyning av båt. Likeledes vil det kunne være etablert rettigheter på det frie midtstykket i kraft av hevd, alders tids bruk eller lokal sedvane, jfr. her dom om fiske i Sperillen som det er vist til på s. 38 i proposisjonen.

Når bestemmelsen må forstås slik at Staten med disse begrensninger har en vanlig grunneiers rådighet over det frie midtstykket, må det videre innebære at Staten har de rettigheter som folger av § 13 og øvrige regler om grunneiers rådighet. Staten vil videre ha fiskerett etter reglene i innlandsfiskeloven 15.mai 1992 nr. 42, kap. IV. Det frie midtstykket vil falle inn under § 22 om fiske på statsgrunn.

Etter annen setning gjelder et unntak for så vidt innsjoen "ligger til" statsallmenning . I så tilfelle inngår midtstykket i allmenningen og er med dette underlagt reglene som gjelder for denne, d.v.s. fjelloven av 6. juni 1975 nr. 31. Regelen må gjelde ikke bare der innsjøen med det frie midtstykket i sin helhet ligger innenfor en statsallmennings grenser, men også der innsjøen delvis ligger innenfor en statsallmenning, eller grenser inn til allmenningen, se proposisjon s. 338. Det vises ogsa. til NOU 1994: 12, s. 154. Lovens formuleringer "ligger til" og "hører sammen med" er upresise. De beste grunner taler imidlertid for å la reglene for de ulike eiendomskategorier gjelde for hele midtstykket. Grenser en statsallmenning til midtstykket, selv om dette bare er for en begrenset del av dette, vil formodentlig fjelloven komme til anvendelse på midtstykket i sin helhet. Det er ikke i loven eller forarbeidene gitt anvisning på at det skal være en form for kvalifisert tilknytning mellom midtstykket og statsallmenningen. Ut fra dette vil grense mot midtstykket for en avgrenset sektor av allmenninger i utgangspunktet være tilstrekkelig til å gi fjelloven anvendelse.

Fremtidig forvaltning av midtstykke
Det måsondres mellom rådighet som grunneier, og offentlig myndighetsutøvelse med hjemmel i lov.

Grunneierposisjonen

Statskog må anses a inneha grunneierposisjonen i forhold til de frie midtstykkene. Dette er for det første klart når det gjelder innsjøer som ligger til statsallmenning, jfr. Fron dommen, Rt 1963s 1263. Også dersom de frie midtstykker blir betraktet som en form for "umatrikulert" statsgrunn, er det grunnlag for å hevde at den formelle grunneierposisjon må tilligge Statskog. Det vises for så vidt til situasjonen i Finnmark og i Nordland og Troms.

Statskog (med forløperen Direktoratet for Statens Skoger) har lang tradisjon som forvalter av statens grunneierinteresser. Man har erfaring og et forvaltningsapparat, som er bygget opp omkring grunneierfunksjonen. Det er ogsa grunn til å peke pa at grunneierposisjonen innebærer noe mer og annet enn å forvalte fiske og andre interesser som ivaretas av Direktoratet for Naturforvaltning. Det gjelder for eksempel rollen som part i saker vedrørende grenser og andre former for utnyttelse enn fiske.

Offentlig mydighetsutøvelse
Innenlandsfiskeloven § 22 gir Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning hjemmel til innenfor loven rammer å gi nærmere regler også for forvalte fiske på statsgrunn. Det aksepteres selvsagt at Direktoratet for naturforvaltning er fagorgan i kraft av lovgivningen.

Det samme prinsipp må gjelde Olje- og Energidepartementets, og Norges vassdrags- og energidirektorats myndighet etter vannressursloven.

Bestemmelsene etter de respektive lover gir ikke hjemmel til å utøve noen form for grunneier-rådighet. Denne må etter gjeldende rett anses å ligge til Statskog, og forvaltes deretter.

Med vennlig hilsen

Hans P. Hvide Bang juridisk senior rådgiver

Kopi: - OIje- og energidepartementet, Vassdragsavdelingen
- Norges vassdrags- og energidirektorat,
- Landbruksdepartementet, Skogavdelingen

Vedlegg 4:

Utdrag fra jordskiftedommen fra Hurdalssjøen

Partsforhold

Det er klarlagt at midtpartiet blir representert gjennom Fylkesmannen i Oslo og Akershus og kan betraktes som fiskerettshaver i ordningssammenheng, jf. dok, nr. 100. Den 19.10.99 avsa jordskifteretten dom i tvist om fiskerett for seks eiendommer i Hurdal og Nannestad kommuner, for tre av disse er dommen anket til lagmannsrett. Jordskiftesaken kan ikke avsluttes før dette er rettskraftig avgjort. Partene i tvistene er orientert om arbeidet med fiskeordningen som de øvrige parter. Slik retten ser det, er tvistene ikke i til hinder for at jordskifteretten kan fortsette arbeidet med fiskeordningen.

Eier av gnr. 20/2 i Hurdal har ikke påstått fiskerett for eiendommen, j f. dok.. nr. 155. Jordskifteretten legger til grunn at eiendommen ikke er part i saken.

I telefonsamtale 23.02.2000 har eier av gm. 17/39 i I Hurdal bekreftet at eiendommen er part i saken, jf. også dok. mr. 24.

Sakens geografiske avgrensing, jf. jordskifteloven § 25

I rettsmøte 9. mars 1994 behandlet jordskifteretten spørsmålet om sakens fremme. Saken ble fremmet i samsvar med kravet, jf. jordskiftelovens § 2 bokstav h om rettsutgreiing og § 2 bokstav c nummer 2 om bruksordning. Retten utsatte behandlingen av sakens endelige geografiske avgrensing. For rettsutgreiingen om midtpartiet ble avgrensingen i nord benevnt ved "lensefestene" if referat fra saksforberedende møte i sak 2/1993 den 06.09.1995.

Ved arbeidet med å skaffe oversikt over partsforholdene, har jordskifterettens funksjonærer forholdt seg til den kartografiske avgrensing av sjøen; ved utløpet av Hurdalssjøelva i nord og ved Sagdammen i sør, jf. bl.a. dok nr. 24 og 162. Denne avgrensingen er noe lenger nord enn de nevnte lensefester. Avgrensingsspørsmålet ble behandlet i rettsmøte 22.11.99. Det framkom ingen merknader til den avgrensing jordskifteretten har foreslatt.

Jordskifteretten vurderer det slik at den avgrensing som jordskifterettens funksjonærer forholdt seg til, er en fornuftig geografisk avgrensing. Den er også tilstrekkelig praktisk å forholde seg til for praktiseringen av ordningen, jf. dok. nr.24 og 162.

Jordskifteretten fattet enstemmig slikt vedtak:

Jordskifteretten legger etter dette til grunn den avgrensing som framgår av dok. nr. 24 og 162. Saken omfatter etter dette hele Hurdalssjøen, fra utløpet av Hurdalssjøelva i nord til Sagdammen i sør. Ellers avgrenses saken mot øvrige elver og bekker etter strandlinjen, jf dok. Nr. 24 og 162.

Saklig avgrensning, jf: jordskifteloven § 26

I rettsmøtet 22.11.99 ble det framlagt brev fra Hurdalssjøen Utmarkslag (dok, nr. 153) med påstand om at:
Garnfiske, i den grad dette blir tillatt, skal kun foregå i strandsonen, ikke i midtpartiet.
Alt garn-, va-, ruse-, kup- og krepsefiske er en eksklusiv rett for strandeierne.

Det ble i rettsmøtet også påpekt at bruk av for eksempel flytegarn kunne skape problemer for ferdselen i sjøen.

I denne saken skal jordskifteretten ordne fisket i sjøen. Slik jordskifteretten legger opp til, blir det opp til partene å vedta eventuelle særlige regler om utøvelsen av fisket innenfor rammene av de vedtekter, jordskifteretten fastsetter, samt de til enhver tid gjeldende lover og regler.

Et sentralt formål med ordningen er å legge grunnlag for en helhetlig forvaltning av fiskeressursene i sjøen, til beste for rettighetshaverne. Hvis noen former for fiske blir unntatt fra ordningen, vil det bidra til å svekke den helhetlige forvaltning.

Jordskifteretten kan ikke se at det er noe som tilsier at det er grunnlag for å legge særlige føringer på adgangen til redskapsbruk, verken i midtpartiet eller i sjøen forøvrig. Det vil i denne saken ikke være riktig av jordskifleretten å vedta særlige innskrenkinger i hvilke former for fiske det skal være adgang til. Det ligger også utenfor formålet med denne jordskiftesaken å vedta innskrenkninger i fisket av hensyn til båtrafikk eller annen bruk.

Etter dette fnner retten det riktig å presisere at ordningen skal omfatte alt lovlig fiske og fangst og etter alle arter, slik dette er definert i Lov om laksefisk og innlandsk mv. mv. av 15 mai 1992 nr 47.

Når jordskifteretten har kommet fram til at ordningen skal omfatte alt lovlig fiske i sjøen, blir dette tatt hensyn til ved fastsettelsen av andeler i fisket.

Andeler i fisket, jf: jordskifteloven §§ 19 og 27

Det er slått fast gjennom jordskifterettens dom i sak 2/199:3 at det er et fritt midtparti i Hurdalssjoen, og grensen for dette mot de omkringliggende eiendommene. Jordskifteretten vil først behandle andelene mellom midtpartiet på den ene side og partene for øvrig på den andre, for deretter å behandle andelsfastsettelsen mellom grunneierne utenfor midtpartiet.

Andelsfastsettelse mellom midtpartiet på *den ene side* og *partene for øvrig på den andre*
Det er ikke enighet mellom partene om delingsgrunnlaget mellom det privateide området og midtpartiet, jf, rettsmøtet 22-11.99. Etter det retten kjenner til, er det ikke fastsatt andelsfordeling i noen andre innsjøer med fritt midtparti.

Innenfor den avgrensing som er vedtatt for saken, dekker sjøen drøyt 33 km ^{2}, holmer og øyer fratrukket. Arealet av midtstykket, som i realiteten består av to adskilte basseng, utgjør ca 23 km^2.

Det synes klart at disse målene alene ikke kan danne grunnlag for andelsfastsettelsen. Etter rettens syn må det vurderes hvor store ressurser partene bidrar med i den totale fiskeressursen i sjøen. Dette må vurderes ut fra hva som er ressurssituasjonen nå og i framtiden. En slik vurdering må bygge på en rekke forhold. Generelt sett er det viktigst hvor i sjøen fisket kommer til å bli utøvet i tiden framover, hvor nærings- og fiskeproduksjonen i sjøen foregår, samt gyteplasser og oppvekstplasser.

Retten har ikke funnet det riktig å igangsette særskilt bonitering av sjøen med tanke på denne andelsfordelingen. Retten finner det tilstrekkelig å bygge på det som tidligere er opplyst i saken og vitterlige kjensgjerninger.

Ved vurderingen av hvor fisket vil utøves i tiden framovcr, må man se på utviklingen i fisket fram til i dag. Premissene i dommen om fiskerett i sak 2/1993 tar vesentlig for seg hvorledes fisket har vært utøvd. På side 27 i dommen uttaler jordskifteretten:

"Bevisføringen (parts- og vitneforklaringer fra saksøkers side) har videre vist at det var fisket i strandsonen med vad-drag, ruser og garn som ble tillagt betydning. Fisket utenfor strandsonen ble ansett uten økonomisk betydning og ble betraktet som mindre interessant."

På side 28 (nederst) og øverst side 29: *"Selv om det er under oppbygging en storørretstamme, har det vesentlige av fisket vært knyttet til hvitfisk som sik, siksild, abbor og gjedde. Det er disse fiskeartene som har vært av betydning for husholdningen, og det er etter disse fiskeartene det har vært fisket med*

faststående redskap. Dette være seg fra strandlinjeeierne eller fra almenheten. Ørretfiske har foregått med løs redskap lenger ute på sjøen og har blitt ansett som et rent sportsfiske (fritidsfiske). Etter opplysninger fra partene i saken og fiskerisakkyndig som deltok i det tidligere nevnte utvalget i jordskiftesaken, legger retten til grunn at dette vil være den påregnelige bruksutøvelsen også i framtiden. Etter parts- og vitneforklaringer har ikke bruk av faststående redskap funnet sted på dypere vann enn 6 -10 meters dyp. "

Side 31, 2. avsnitt m.v.:
" Gjennom dokumentasjonen, parts- og vitneforklaringene har det gått fram at det fisket som kanskje betydde mest var siksild-fisket. Det karakteristiske for dette ftsket var at det foregikk ved brisk av såkalt *vad. Siksilda ble fisket senhøstes da den kom inn på grunt vann for å gyte.*

Fisket etter abbor har ogsd vært omfauende. Også dette fisket foregikk på forholdsvis grunt vann. I parts- og vitneforklaringene ble det antydet inntil en 8 meters dybde. "

Ut fra det som er uttalt, må retten derfor legge til grunn at det fisket som har betydd noe som næringsfiske, dvs. økonomisk, har foregått på det privateide område. Det er også uttalt at det er her mesteparten av fisket vil foregå framover. I midtpartiet har det vesentlig blitt dorget etter storørret og gjedde.

En del generelle utviklingstrekk i samfunnet og regionen kan være av betydning for utviklingen framover. Det er en kjensgjerning at omfanget av sports- og rekreasjonsfiske stadig har tiltatt her til lands i nyere tid, som ledd i økende fritids- og friluftsaktivitet. Det er grunn til å anta at dette er en trend som vil fortsette.

Utviklingen på Romerike, med bl.a befolkningsvekst i kjølvannet av Gardermoutbyggingen gir grunnlag for å anta at det også vil bli økt etterspørsel etter fritidsaktiviteter, herunder sportsfiske.

Ved fastsetting av delingsgrunnlaget må en se på sjøen som et hele, og ikke bare hvor høstingen av ressursene foregår. Slik grensene er fastsatt, utgjør midtpartiet størstedelen av vannarealet og vannvolumet. Midtpartiet spiller en vesentlig rolle for den totale fiskeproduksjonen i sjøen, særlig for de pelagiske fiskesamfunnene.

Overgangen mellom de varmere øvre lag og de kaldere dypereliggende lag av sjøen, har stor betydning for nærings- og dermed fiskeproduksjonen. Dette sjiktet vil normalt være rundt syv meters dyp.

Ser man bort fra siken, skjer fiskens gyting og oppvekst i de grunnere områdene og i tilstøtende bekker og elver.

Jordskifteretten legger vekt på at midtstykket er av betydning for fiskeproduksjonen i sjøen. På den annen side er også de grunnere partier sentrale for produksjon, samtidig som det er i disse områdene det alt vesentlige av høstingen har foregått. Det er påregnelig at det er her det vil bli fisket mest også i framtiden. Alt i alt har retten kommet til at det privateide område må få en noe større vekt enn midtpartiet.

Etter en samlet vurdering har jordskifteretten kommet til at midtstykket representerer en andel på 45 %. Av dette følger at de øvrige parter har en andel på til sammen 55 %.

Andelsfastsettelse mellom grunneierne utenfor midtpartiet
Ved fastsetting av andelene i fisket mellom de eiendommer sorn har fiskerett i en sjø, og hvor flsket ikke ligger i sameie, kan en rekke faktorer trekkes inn. I denne saken har jordskifteretten innledningsvis foreslått at antall meter strandlinje benyttes som grunnlag for andelsfastsettingen. Partene har blitt hørt om dette, jf. bl.a dok. nr. 24 og rettsmøtet 22.11.99. 1 rettsmøtet 22.11.99 ble det nevnt at kanskje også andre momenter burde vektlegges, bl.a. areal ut for den enkelte eiendom og bonitet.

Jordskifteretten har vurdert om areal og/eller andre forhold bør spille inn ved denne andelsfastsettelsen. Jordskifteretten har kommet til at selv om bruk av areal eller andre forhold kan tenkes å gi en noe annen fordeling enn kun bruk av strandlinjelengde, vil det ikke nødvendigvis medfore et riktigere resultat. Ved fastsettelsen av andelsforholdet mellom grunneierne utenfor midtpartiet, legger retten til grunn den kartografiske strandlinjelengde ut for den enkelte eiendom.

Som nevnt er dom om fiskerett anket for tre parter med til sammen fire bruksnummer. Dersom ankebehandlingen medfører endring i forhold til jordskiflerettens dom, slik at en eller flere av disse eiendommene blir tilkjent fiskerett, blir andel for disse eiendommene å fastsette etter samme prinsipper som for de øvrige eiendommer.

For gnr. 18 i Hurdal er det lagt til grunn at fisket ligger i sameie mellom de eiendommer under gårdsnummeret som har påsått fiskerett. Etter forslag i saksforberedende møte 11.06.99, ble utkast til intern fordeling sendt partene 24.08.99, dok.nr. 116. I etterkant har jordskifteretten kun mottatt supplerende opplysninger som medfører ubetydelig endring i denne interne fordelingen, jf; dok. nr. 119, 122 og 137. Korrigert liste er sendt partene under gnr. 18 vedlagt dok. nr. 164. Det har etter dette ikke vært innvendinger til forslaget til intern andelsfordeling for gnr. 18.

I andelsfordelingen for hele sjøen har fiskerettshaverne under gnr. 18 en samlet andel tilsvarende strandlinjen ut for gårdsnummeret, jf. også kapittelet (mm vedtekter lenger ut i rettsboka. .

Framlagt i retten ble dok, nr. 165; samlet andelsfordeling for fisket i Hurdalssjøen.

Jordskifteretten fattet enstemmig slikt vedtak:

1. Midtstykket representerer en andel på 45 %.

Ved fastsettelsen av andelsforholdet mellom grunneierne utenfor midtpartiet, legger retten til grunn den kartografiske strandlinjelengde ut for den enkelte eiendom. For gnr. 18 i Hurdal regnes strandlinjen for hele gårdsnummeret samlet. Etter dette blir samlet andelsfordeling for fisket i Hurdalssjøen slik:

Partnr.	**Eiendom**	**Eier**	**Andel**
	Midtpartiet	vlFylkesmannen i Oslo og Akershus	45 00 %
16	19/3	Trond Hammeren	0,87 %
17	19/4, 19/6 og 19/22	Norges Blindeforbund	0,61 %
18	19/8	Leif Langton	0.21 %
21	19/14	Olav Parken	0,48 %
23	19/16	Ella og Per Djupvik	0,05 %
24	19/19 og 22/4	Jack H. Jacobsen _	0,46 %
25	19/25	Alf Sandsbråten	0,04 %
26	19/49	Lars H. Hagen	0,02 %
27	19/50	Ingar O. Parken	0,05 %
28	19/58	Michael J. Bjaanes	0,02 %
29	19/62	Eva Djupvik	0,01 %
30	19/66	Hurdal Opptraningssenter	0,07 %
31	19/116	Direktoratet for naturforvaltning vIFMLA	0,85 %
32	19/122	Eva Eker Tomta m.fl. _	0,07 %
38	21/1 og 32/1	Opplysningsvesenets fond	3,54 %
39	21/7	Toro Heimlund	0,59 %
40	21/8	John Dahl	1,58 %
41	22/1	Stein H. Andersen	1,06 %
42	22/5	Veslemoy Andersen	0,05 %
43	22/6	Leif Scott Andersen	0,04 %
44	25/2	Bjarne K. Smedbakken	0,29 %
48	26/1	Niels R. Jual	1,12 °10
49	26/4	Monlia M. Midtskogen	0,04 %
50	26/66 og 26/103	Arne Scheie Urnes	0,06 %
51	28/1	Svein Håvard Stokkenes	0,61 %
52	28/2	Astrid og Eilif Hofstad	0,35 %
53	28/3	Ole Ruud	0,43 %
54	28/4	Oddbjorn Ruud	0,31 %
55	28/29	Agathe Keyser Riekeles	0,01 %
56	28/31	Herald Ivar Glov	0,02 %
57	28/55	Jarl Melnik Knutstad	0,02 %
58	28/57	Esther Beate Mauseth	0,03 %
59	28/67	Westwood Byggsystem AS	0,18 %
60	2911	Karl og KjeIlEvensen	0,22 %
61	29/6	Odd Hubert	0,12 %
62	29/8	Gerd Bjornstad	0,12 %
63	29/10	Liv Fernholt	0,06 %
64	29/15	Astrid Marstrander	0,13 %
65	30/2	Berit Sibilrud	0,25 %
66	30/4	Kristin Jeppedal	0,23 %

DN-utredning oversikt

2000

2000-1: Forslag til Nasjonalt overvåkingsprogram for store rovdyr....50,-
2000-2: Rotenonbehandling som tiltak mot lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. En gjennomgang av metodikk, utstyr og rutiner med forslag til forbedringer 50,-
2000-3: Nytte-kostnadsanalyse av prosjektet rotenonbehandling av Steinkjervassdragene 50,-
2000-4: Effekter av kalking på biologisk mangfold. Undersøkelser i Tovdalsvassdraget. 1997-98, de to første årene etter kalkingsstart.....50,-
2000-5: Satellittdata til kartlegging av biologisk mangfold Utprøving av satellittdata i naturtypekartlegging og overvåking av biologisk mangfold.....50,-
2000-6: Effekter av forsuring og kalking på makrovegetasjon i vann. En kunnskapsstatus 50,-
2000-7: Kalking av myrområder ved Røynelandsvatn.....50,-
2000-8: Overvåking av biologisk mangfold i ferskvann.....50,-
2000-9: Kalking av Yndesdalsvassdraget. Vannkjemiske og biologiske effekter 50,-
2000-10: Oversikt og vurdering av miljøforvaltningens virkemidler og måloppnåelse for Svalbard.....50,-

2001

2001-1: Actual and potential effects of introduced marine organisms in Norwegian waters, including Svalbard.....50,-
2001-2: Elvevis vurdering av bestandsstatus og årsaker til bestand-sutviklingen av laks i Hordaland og Sogn og Fjordane.....50,-
2001-3: Distribution of marine, benthic macro-organisms in Norway. A tabulated catalogue. Oppdatering av utredning for DN 1997-1 .....Internettutgave
2001-4: Analyse av mulige miljøvirkninger av skjelldyrking.....50,-
2001-5: Reetablering av laks på Sørlandet. Årsrapport fra reetableringsprosjektet 1999.....50,-
2001-6: Reetablering av laks på Sørlandet. Årsrapport fra reetableringsprosjektet 2000.....50,-
2001-7: Om konsekvenser for insektfauna ved utsetting av genmodifiserte insektresistente planter 50,-
2001-8: Bestandsstatus for laks i Norge 2000 Rapport fra arbeidsgruppe 50,-
2001-9: Fiskesperrer som supplement eller alternativ til kjemisk behandling i vassdrag infisert med *Gyrodactylus salaris* 50,-

2002

2002-1: Finprikkauren på Hardangervidda.....50,-
2002-2: Forvaltning av fiske i innsjøer med fritt midtparti.....50,-

Utredning er utarbeidet av andre på oppdrag av DN eller i et samarbeid med DN. Innholdet har karakter av råd til DN.

Rapport er utarbeidet av DN, og gir uttrykk for direktoratets forslag eller standpunkter.

Notat er enklere oversikter, sammen-stillinger, referater og lignende.

Håndbok gir veiledning og konkrete råd om forvaltning av naturen, som regel til bruk for lokale forvaltnings-organer

Temahefte gir en popularisert framstilling av et tema.

Mer info:
www.dirnat.no/publikasjoner

Direktoratet for naturforvaltning (DN) er det sentrale fagorganet for naturforvaltning i Norge. DN ble opprettet i 1985 og er underlagt Miljøverndepartementet.

Myndigheten til å forvalte naturressurser er gitt gjennom ulike lover og forskrifter. Utover lovbestemte oppgaver har direktoratet også ansvar for å identifisere, forebygge og løse miljøproblemer ved samarbeid, rådgivning og informasjon overfor andre myndigheter og grupper i befolkningen.

ISSN 0804-1504 ISBN 82-7072-445-9 TE 943 NOK 50,- Fortrykk og layout: Ingrid Brandslet, Grafisk seksjon NINA•NIKU Print: Skipnes

Direktoratet for
naturforvaltning

7485 Trondheim Telefon: 73 58 05 00 Telefaks: 73 58 05 01 www.dirnat.no